

1 Asia

1. Hakemus yrityskauppaa koskevien ehtojen lieventämiseksi

2 Hakija

2. Terveystalo Healthcare Oy

3 Ratkaisu

3. Kilpailu- ja kuluttajavirasto hyväksyy Terveystalo Healthcare Oy:n hakemuksen yrityskauppapäätöksessä (dnro 1116/14.00.10/2010) määrättyjen Sairaala Botnia Oy:tä koskevien ehtojen lieventämiseksi.

4 Asian vireilletulo

4. Terveystalo Healthcare Oy ("Terveystalo") on toimittanut 13.1.2015 Kilpailu- ja kuluttajavirastolle ("KKV") hakemuksen Terveystalo Healthcare Oy / ODL Terveys Oy -yrityskauppapäätöksessä määrättyjen ehtojen lieventämiseksi. Hakemus koskee Kilpailuviraston¹ 11.5.2011 antamaa ehdollista hyväksymispäätöstä yrityskaupasta, jossa Terveystalo hankki määräysvallan ODL Terveys Oy:ssä.

5 Terveystalo Healthcare Oy / ODL Terveys Oy –yrityskauppapäätös

5.1 Terveystalon hakemukseen liittyvät yrityskauppapäätöksessä havaitut kilpailuongelmat

5. Terveystalon hakemus ehtojen lieventämiseksi koskee yksityisasiakkaille tarjottavien sairaalapalvelujen markkinoita Oulussa.
6. Kilpailuviraston yrityskauppapäätöksen mukaan ennen yrityskaupan toteuttamista Oulussa oli kolme yksityistä sairaalaa: yrityskaupan kohteena olevan ODL Terveiden omistama ODL Sairaala (7 leikkaussalia), ODL Terveiden määräysvallassa oleva Sairaala Botnia (3 leikkaussalia) sekä Terveystalon Oulun sairaala (Kontinkangas, 2 leikkaussalia). Ennen yrityskauppaa Terveystalo suoritti Oulussa kaikki leikkaukset käyttämällä yhtä leikkaussalia, ja sen yksityisasiakkaille suorittamien leikkausten määrä oli hyvin vähäinen (18 leikkausta vuoden 2010 aikana). Yrityskaupan kohde ODL Terveys suoritti leikkauksia yksityisasiakkaille huomattavasti Terveystaloa enemmän (1685 leikkausta vuoden 2010 aikana).
7. Kilpailuviraston päätöksen mukaan yrityskaupan osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus oli yksityisten sairaalapalvelujen markkinoilla (ml. osto- ja

¹ Kilpailuvirasto ja Kuluttajavirasto yhdistyivät 1.1.2013 alkaen Kilpailu- ja kuluttajavirastoksi (KKV). Tässä päätöksessä virastosta käytetään kumpaakin nimeä tarkastellusta ajankohdasta riippuen.

vakuutusyhtiöpalvelut) leikkausmäärien perusteella laskettuna yli 85 %. Kilpaileva tarjonta koostui lähinnä Mehiläisessä vastaanottoa pitävien erikoislääkäreiden Sairaala Botniassa suorittamista leikkauksista (noin 880 leikkausta vuodessa). Puhtaasti yksityisasiakkaille tehtyjen leikkausten osalta keskittymän markkinaosuus nousi vielä suuremmaksi, mutta näillä markkinoilla Terveystalon leikkausmäärä ja siten osapuolten päällekkäisyys oli erittäin vähäinen. Vaikka Terveystalo oli tarjonnut ainoastaan vähäisessä määrin sairaalapalveluja yksityisasiakkaille Oulun seudulla (18 leikkausta vuonna 2010), sillä oli kuitenkin ollut hallussaan käyttämätöntä salikapasiteettia, ja se oli näin ollen muodostanut Oulun seudun markkinajohtaja ODL Terveydelle vähintäänkin potentiaalisen kilpailun uhkan.

8. Kilpailuvirasto totesi päätöksessään, että yrityskaupan jälkeen yksityissairaalapalveluissa keskittymän tarjoamien leikkauspalvelujen lisäksi jää käytännössä ainoaksi vaihtoehdoksi hankkia leikkauspalvelu Mehiläisessä vastaanottoa pitävältä lääkäriltä, jonka on hankittava leikkauksen suorittamiseen tarvitsemansa sairaalapalvelu keskittymältä. Keskittymän markkina-asema Oulun yksityisissä sairaalapalveluissa muodostui niin vahvaksi, että yrityskaupan seurauksena voitiin nähdä uhka sairaalapalvelujen hintojen noususta. Kilpailuvirasto katsoi, että keskittymän on mahdollista vaikeuttaa Mehiläisessä toimivien lääkäreiden asemaa, sillä nämä olivat riippuvaisia keskittymältä ostettavasta leikkaussalikapasiteetista. Kilpailuvirasto katsoi, että Terveystalolla oli kyky vaikeuttaa Mehiläisessä vastaanottoa pitävien erikoislääkärien hankkimien sairaalapalvelujen saatavuutta tai korottaa kilpailijoille myymiensä sairaalapalvelujen hintoja. Näin toimimalla Terveystalo olisi voinut myös houkuttaa Mehiläisessä vastaanottoa pitäviä erikoislääkäreitä omille lääkäriasemilleen, jos näillä ei olisi Mehiläisessä joustavasti ja helposti mahdollisuus ohjata potilaitaan leikkaukseen tai leikata näitä itse.

5.2 Yrityskauppapäätöksessä määrätyt ehdot

9. Yrityskauppapäätöksessä määrättiin seuraavat ehdot noudatettaviksi koskien yksityisasiakkaille tarjottavia sairaalapalveluja Oulussa.
 - Terveystalo sitoutuu yrityskaupan jälkeen noudattamaan seuraavia periaatteita Sairaala Botnia Oy:n toiminnassa:
 - Terveystalo sitoutuu myötävaikuttamaan siihen, että Mehiläinen Oy voi vuosittain varsinaisessa yhtiökokouksessa nimetä yhden jäsenen Sairaala Botnia Oy:n hallitukseen, mikäli Mehiläinen Oy:llä on varsinaisen yhtiökokouksen ajankohtana vähintään 5 % osakeomistus Sairaala Botnia Oy:ssä;
 - Terveystalo sitoutuu siihen, että yrityskaupan jälkeen Mehiläinen Oy:n kanssa sopimussuhteessa olevat lääkärit saavat käyttää Sairaala Botnia Oy:n leikkaussaleja ja muita resursseja samoilla ehdoilla ja samoja käytäntöjä noudattaen kuin Terveystalon kanssa sopimussuhteessa olevat lääkärit;

- Terveystalo sitoutuu olemaan heikentämättä Sairaala Botniassa toimivien Mehiläinen Oy:n kanssa sopimussuhteessa olevien ammatinharjoittajien ehtoja, kuten lääkärinpalkkiosta perittävän vuokran suuruutta, suhteessa yrityskauppaa edeltävään tilanteeseen;
- Terveystalo sitoutuu siihen, että Sairaala Botnian nykyisen hintalistan mukaisiin toimenpidehintoihin sisältyvä ns. laitososuus² säilyy hinnan ja sisällön osalta muuttumattomana yrityskaupan jälkeen, kuitenkin niin, että laitososuutta voidaan muuttaa vuosittain kuluttajahintaindeksin muutosten mukaisesti;
- Terveystalo sitoutuu olemaan perusteettomasti rajoittamatta Mehiläinen Oy:n kanssa sopimussuhteessa olevien lääkäreiden Sairaala Botnia Oy:n tiloissa suorittamien toimenpiteiden määrää Sairaala Botnian nykyisen leikkaussalikapasiteetin asettamissa rajoissa. Terveystalo turvaa Mehiläinen Oy:n kanssa sopimussuhteessa oleville lääkäreille mahdollisuuden vähintään 900 toimenpiteen suorittamiseen vuosittain; ja
- Terveystalo sitoutuu käyttämään päätösvaltaansa Sairaala Botnian hallituksessa ja yhtiökokouksessa sellaisten investointien turvaamiseksi, joilla Sairaala Botnian toimitilat, laitteistot ja välineet täyttävät soveltuvat viranomaismääräykset ja joilla ne säilytetään vähintään yrityskauppaa edeltävällä tasolla. Tämä tarkoittaa esimerkiksi toimittajien normaalien kunnossapitovelvoitteiden asianmukaista hoitamista, laitteistojen ja välineistön asianmukaista huoltoa, korjaamista tai uusimista tarpeen mukaan, sekä tietojärjestelmien asianmukaista päivittämistä ja uusimista tarpeen mukaan.
- Terveystalon yllä olevat sitoumukset päättyvät, kun joku seuraavista edellytyksistä täyttyy:
- Terveystalolla tai sen kanssa samaan yritysryhmään kuuluvalla yhteisöllä tai säätiöllä ei enää ole Sairaala Botnia Oy:ssä kilpailunrajoitusten 11 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua määräysvaltaa;
- Mehiläinen Oy tai sen kanssa samaan yritysryhmään kuuluva yhteisö tai säätiö aloittaa sairaalapalvelujen tarjoamisen itse omistamisaan taikka vuokrasopimuksen tai muun järjestelyn kautta hallinnoimissaan tiloissa Oulun läänin alueella; tai
- Kymmenen (10) vuotta on kulunut yrityskaupan täytäntöönpanosta.

² Sairaalapalvelusta yksityisasiakkaalta perittävä summa koostuu leikkaavan lääkärin ja anestesialääkärin palkkioiden lisäksi laitossuudesta, joka kattaa mm. hoitajien ja mahdollisen muun henkilökunnan, välineistön sekä leikkaussalin ja heräämön ylläpidon aiheuttamat kustannukset.

10. Kilpailuviraston päätöksen sitoumusten arviointia käsittelevässä kohdassa todettiin, että Mehiläisen mukaan sille on tärkeää, että sairaalapalvelut on erityisesti logistisista syistä saatavilla samasta rakennuksesta kuin missä sen lääkäriasema toimii. Sairaala Botnia sijaitsee Oulussa samassa rakennuksessa kuin Mehiläinen, minkä vuoksi Mehiläisen lääkärit ovat ostaneet alihankintapalveluita nimenomaan siltä. Mehiläinen omistaa lisäksi Sairaala Botniasta vähemmistöosuuden. Mehiläisessä vastaanottoa pitävät erikoislääkärit eivät olleet ennen järjestelyä pitäneet Oulun muita leikkaussaleja vaihtoehtoina Sairaala Botnialle nimenomaan Sairaala Botnian sijainnin vuoksi.
11. Sairaalapalveluja koskevien sitoumusten tarkoituksena oli taata Mehiläiselle ja siellä vastaanottoa pitäville lääkäreille vastaavat toimintaedellytykset sairaalapalvelujen tarjonnassa Oulun seudulla kuin ennen yrityskauppaa ja siten säilyttää asiakkailta mahdollisuus hankkia yksityisiä sairaalapalveluita myös muilta kuin keskittymän lääkäreiltä.
12. Yrityskaupalle Oulun sairaalapalvelujen osalta esitetyt ehdot turvasivat sen, että Mehiläinen ja sen lääkärit voivat tarjota lääkäriasemallaan Oulussa asiakkaille sairaalapalveluja samalla tavalla ja samanlaisin ehdoin kuin ennen yrityskauppaa. Ehdot paitsi turvasivat kilpailevan sairaalapalvelutoiminnan, niin myös estivät Terveystaloa käyttämästä markkinavoimaa Sairaala Botnian hinnoittelussa.

6 Terveystalon hakemus ehtojen lieventämiseksi

13. Terveystalo on hakenut lievennystä Sairaala Botniaa koskeviin ehtoihin niin, että ehdoissa määrättyjä periaatteita voidaan noudattaa paitsi Sairaala Botnian nykyisissä tiloissa myös muissa sitoumukset täyttävissä tiloissa Oulussa.
14. Terveystalo suunnittelee Sairaala Botnian toiminnan siirtämistä sen nykyisistä tiloista Kauppurienkadulta Terveystalon Oulun toimitiloihin Albertinkadulle kevään 2015 aikana, koska sairaalan taloudellinen tilanne on heikentynyt eikä nykyisellä toimintamallilla jatkaminen ole Terveystalon mukaan mahdollista.
15. [...]³
16. Terveystalo katsoo, että sairaalan taloustilanteen parantamiseksi on tehtävä toimenpiteitä. Tämän vuoksi Terveystalon suunnitelmana on, että sen toiminta siirrettäisiin Terveystalon Oulun toimitiloihin. Siirron myötä Sairaala Botnian toimitilat, laitteistot ja välineet tulevat paranemaan nykyisiin toimitiloihin verrattuna.

³ Hakasulkeisiin merkityissä kohdissa tieto on poistettu liikesalaisuutena.

17. Sairaala Botnian toimitilat Oulussa sijaitsevat tällä hetkellä samassa rakennuksessa kuin Mehiläisen toimitilat. Terveystalon Oulun toimitilat taas sijaitsee noin 750 metrin säteellä eli kävelymatkan päässä Sairaala Botniasta. Siirto ei Terveystalon mukaan vaikuttaisi millään tavalla voimassa oleviin sitoumuksiin, vaan Mehiläisen kanssa sopimussuhteessa olevat lääkärit saisivat mm. käyttää jatkossakin Sairaala Botnian leikkaussaleja ja muita resursseja samoilla ehdoilla ja samoja käytäntöjä noudattaen kuin Terveystalon kanssa sopimussuhteessa olevat lääkärit.
18. Terveystalon julkisuudesta saamien tietojen mukaan Mehiläinen on muuttamassa alkusyksystä 2015 uusiin toimitiloihin niistä toimitiloista, jotka ovat tällä hetkellä Sairaala Botnian kanssa samassa rakennuksessa. Uusiin tiloihin on tulossa myös Mehiläisen oma sairaala. Sillä hetkellä kun Mehiläisen sairaala käynnistyy Oulussa, päättyvät yrityskauppapäätöksen ehdot joka tapauksessa niiltä osin, kuin ne koskevat yksityisasiakkaille tarjottavia sairaalapalveluja Oulussa.
19. Mehiläisen sairaalan lisäksi OP-ryhmään kuuluva Omasairaala Oy on Terveystalon mukaan ilmoittanut avaavansa sairaalan Ouluun.
20. Terveystalo katsoo ensisijaisesti, että sille määrätyt Sairaala Botniaa koskevat ehdot eivät estä Sairaala Botnian toiminnan siirtoa Terveystalon Oulun toimitiloihin. Edellä kerrotun mukaisesti siirto ei tule vaikuttamaan niihin ehtoihin ja käytäntöihin, millä Mehiläisen kanssa sopimussuhteessa olevat lääkärit saavat käyttää Sairaala Botnian leikkaussaleja ja muita resursseja.
21. Terveystalo myös huomauttaa, että leikkauksia suorittavat lääkärit ovat usein sopimussuhteessa usean tahon kanssa. Suomessa on tavanmukaista, että lääkärit pitävät vastaanottoa ja suorittavat leikkauksia useissa eri toimipisteissä tai yrityksissä. Näin ollen Sairaala Botnian toimitilojen siirto alle kilometrillä ei vaikuta lääkäreiden toimintaedellytyksiin.
22. Terveystalo pyytääkin ensisijaisesti KKV:ta vahvistamaan, että Terveystalon suunnittelema Sairaala Botnian tilojen siirto ei ole ristiriidassa yrityskauppapäätöksen sitoumusten kanssa.
23. Jos KKV vastoin Terveystalon käsitystä katsoisi, että yrityskauppapäätöksen ehdot eivät sellaisenaan mahdollista toimitilojen siirtoa, Terveystalo pyytää toissijaisesti KKV:ta lieventämään niitä, jotta Terveystalo voi toteuttaa siirron. Kuten edellä on todettu, Terveystalo katsoo, että Sairaala Botnian toiminnan siirtäminen Terveystalon Oulun toimitiloihin on välttämätön toimenpide sairaalan taloudellisen tilanteen parantamiseksi.

7 KKV:n selvitykset

7.1 Mehiläisen lausunto

24. Mehiläinen vastustaa lausunnossaan Sairaala Botniaa koskevien ehtojen lieventämistä. Mehiläisen näkemyksen mukaan ehdot edellyttävät, että Sairaala Botnia jatkaa sairaalatoimintaa nykyisissä tiloissa, kunnes Mehiläinen aloittaa sairaalatoiminnan. Mehiläisen mukaan on tärkeää, että vastaanotto- toiminta ja sairaalatoiminta ovat samoissa tiloissa, koska toiminnot muodostavat kokonaisuuden esimerkiksi vastaanoton, diagnostiikan ja kuntoutuksen välillä. Lisäksi toiminnot vaativat yhteistoimintaa eri ammattiryhmien kesken.
25. Mehiläinen kokee myös, että niiden lääkäreiden osalta, jotka tällä hetkellä pitävät vastaanottoa Mehiläisellä ja suorittavat leikkauksia vain Sairaala Botniassa, on mahdollista, että he siirtyvät Sairaala Botnian toiminnan siirtymisen myötä suorittamaan leikkauksia jatkossa vain Terveystalolla. Mehiläinen siis epäilee, että lääkärit eivät enää siirtyisi leikkaamaan Mehiläisen perustettavaan uuteen sairaalaan alkusyksystä 2015. Tämä vaikeuttaisi Mehiläisen sairaalatoiminnan käynnistämistä.
26. Mehiläisen mukaan Terveystalo ei voi olettaa puolen vuoden aikana Sairaala Botnialle syntyvän niin olennaisia kustannussäästöjä, että ne oikeuttaisivat toiminnan siirtämistä eri toimitiloihin.

7.2 Terveystalon vastaus Mehiläisen lausuntoon

27. Terveystalon mukaan mikään yrityskaupan sitoumuksista ei viittaa siihen, että toimitilojen pitäisi Sairaala Botnialla olla samat siihen saakka kunnes Mehiläinen aloittaa sairaalatoiminnan Oulussa. Terveystalon mukaan on täysin normaalia, että toimitiloja vaihdetaan. Sairaala Botnia tulisi suunnitelmien mukaan toimimaan Terveystalon Oulun tiloissa, mutta leikkaavat lääkärit tulisivat luonnollisesti tekemään töitä Sairaala Botnian nimissä samoilla ehdoilla kuin aiemminkin. Vain tilojen olisi tarkoitus muuttua. Tälläkin hetkellä suurin osa Sairaala Botniassa ja Mehiläisessä toimivista lääkäreistä on valinnut leikkausten tekemisen Terveystalon Oulun tiloissa.
28. Terveystalo viittaa Sanomalehti Kalevassa 7.1.2015 olleeseen artikkeliin, jossa todetaan: "Mehiläisen Oulun yksikön johtaja Vuokko Sinko uskoo, että lääkäritalolle riittää asiakkaita. Hän toteaa, että asiakkaat ovat hintatietoisia mutta uskoo, että tärkeämpi asia on palveluiden laatu. Sinko toteaa, että kun ihmiset löytävät oman lääkäriinsä, silloin he ovat uskollisia. Myös Mehiläinen avaa oman yksityissairaalsansa Oulun keskustaan. Uusiin tiloihin Mehiläinen muuttaa elokuussa. Silloin Mehiläisellä on myös sairaalatoimintaa Oulussa." Tämä Mehiläisen julkisuuteen antama tieto on Terveystalon mukaan ristiriitainen Mehiläisen KKV:lle antaman lausunnon kanssa.

29. Terveystalon mukaan Mehiläinen on rakentamassa toimitiloja Oulun keskustaan Torikadulle, mihin Mehiläisen antamien tietojen mukaan on tulossa sairaalatoimintaa. Jos Mehiläinen ei jostain syystä käynnistäkään sairaalatoimintaa uusissa toimitiloissaan, tarkoittaa tämä käytännössä sitä, että heti kun Mehiläinen muuttaa vastaanotto toiminnan uusiin Torikadun toimitiloihin, poistuvat Mehiläisen käyttämät ns. logistiset perusteet⁴, joiden mukaan Sairaala Botnian on toimittava Mehiläisen kanssa samassa rakennuksessa. Mehiläisen omista valinnoista johtuen Sairaala Botnian leikkaussalit ja Mehiläisen vastaanotto toiminta toimivat siis viimeistään elokuussa 2015 eri osoitteissa. Tämä tarkoittaa Terveystalon mukaan sitä, että siinä tilanteessa Terveystalon leikkaussalit ovat logistisesti lähempänä ja helpommin saavutettavissa Mehiläisen uusista vastaanotto tiloista kuin Sairaala Botnian nykyiset leikkaussalit.
30. Terveystalon mukaan Sairaala Botnian taloudellisen tilanteen parantamiseksi on tehtävä toimenpiteitä riippumatta siitä, aukeaako Oulussa muita sairaaloita. Sairaala Botnian toiminnan kehittäminen nykyisissä tiloissa ei ole esimerkiksi tilojen pohjasuunnitelmasta johtuen siinä määrin mahdollista kuin Terveystalon tiloihin muuton myötä on. Terveystalon mukaan Mehiläinen on myös itse osaltaan vaarantamassa Sairaala Botnian tulevaisuutta muuttopäätöksellään uusiin toimitiloihin, koska noin [...] % Sairaala Botnian asiakkaista tulee Mehiläisen vastaanotto toiminnan kautta. Jos Sairaala Botnian muutto Terveystalon Oulun tiloihin ei ole mahdollista, jää Terveystalon mukaan todennäköisesti ainoaksi mahdollisuudeksi toiminnan osakaistaminen.
31. Terveystalon näkemyksen mukaan Mehiläisen epäily, että sen lääkärit siirtyvät kokonaan Terveystalolle, on aiheeton, koska Mehiläisen uudet toimitilat tulevat kiinnostamaan niin lääkäreitä kuin asiakkaitakin. Terveystalon mukaan Mehiläisen uudet toimitilat saattavat houkutella myös Terveystalon lääkäreitä siirtymään Mehiläiselle. Mehiläisen lääkärit suorittavat leikkauksia tälläkin hetkellä kilpailijalla Sairaala Botniassa. Suuri osa Mehiläisellä vastaanottoa pitävistä ja Sairaala Botniassa toimivista lääkäreistä suorittaa leikkauksia jo nyt myös Terveystalon Oulun tiloissa. Lääkärit tulisivat Sairaala Botnian muuton jälkeenkin tekemään töitä Sairaala Botniassa, mutta eri tiloissa. Sairaala Botnialle tulee käyttöön omat vastaanottohuoneet ja esimerkiksi potilastietojärjestelmään on mahdollista luoda Sairaala Botnia omana kokonaisuutenaan.
32. Terveystalon Oulun toimitiloissa suoritetaan tällä hetkellä Terveystalon mukaan hyvin monipuolista kirurgiaa, joten muutto Terveystalon tiloihin parantaa Mehiläisessä toimivien lääkäreiden mahdollisuuksia tehdä monipuolisempaa kirurgiaa kuin Sairaala Botnian nykyisissä tiloissa.
33. Terveystalon mukaan yrityskauppapäätöksen kohta, jossa puhutaan ns. logistisista syistä (ks. edellä kohta 10), edustaa Mehiläisen mielipidettä. Sen

⁴ Ks. edellä kohta 10.

sijaan seuraavaan päätöksen kohtaan on kirjattu ne seikat, joita on pidetty tärkeinä kilpailun toteutumisen kannalta: ”Yrityskaupalle Oulun sairaalapalvelujen osalta esitetyt ehdot turvaavat sen, että Mehiläinen ja sen lääkärit voivat tarjota lääkäriasemallaan Oulussa asiakkaille sairaalapalveluja samalla tavalla ja samanlaisin ehdoin kuin ennen yrityskauppaa. Ehdot paitsi turvaavat kilpailevan sairaalapalvelutoiminnan niin myös estävät Terveystaloa käyttämästä markkinavoimaa Sairaala Botnian hinnoittelussa.” Sitoumukset eivät Terveystalon näkemyksen mukaan edes alkuperäisessä muodossa millään tavalla rajoita Sairaala Botniaa koskevien suunnitelmien toteuttamista.

8 Kilpailuoikeudellinen arviointi

8.1 Sovellettavat säännökset

34. Kilpailulain 30 §:n mukaan KKV voi hakemuksesta poistaa yrityskaupan toteuttamiselle asetetun ehdon tai lieventää sitä markkinaolosuhteiden olennaisen muutoksen tai muun painavan syyn johdosta.

8.2 Carlsberg-tapaus

35. Korkein hallinto-oikeus on Carlsberg A/S:n tekemää ehtomuutoshakemusta koskeneessa ratkaisussaan ottanut kantaa seikkoihin, joita ehtomuutoshakemusta arvioitaessa tulee ottaa huomioon.⁵ KHO:n mukaan kilpailunrajoituslain 11 i §:n (nykyisin kilpailulain 30 §) sanamuodosta ja sitä koskevista hallituksen esityksen (243/1997 vp) yksityiskohtaisista perusteluista on pääteltävissä, että säännöksen yhtenä tarkoituksena on mahdollistaa yrityskaupalle asetetun ehdon poistaminen tai lieventäminen sen johdosta, että ehdon asettamisen jälkeen olosuhteet ovat muuttuneet. Näin ollen sääntelyn yksi tarkoitus on sopeuttaa yrityskauppaan liitetty ajallisesti pitkävaikutteinen ehto muuttuneisiin olosuhteisiin. KHO:n mukaan tämä merkitsee, että muuttuneissa olosuhteissa voidaan uudelleen arvioida, onko ehto enää tarpeellinen.
36. KHO:n mukaan Carlsberg-tapauksessa oli muuttuneiden olosuhteiden valossa arvioitava, oliko poistettavaksi haettu ehto alkuperäisessä muodossaan vielä tarpeellinen alun perin todetun kilpailuhaitan välttämiseksi. KHO palautti asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi, sillä sen mukaan markkinaoikeuden päätöksessä ei ollut riittävässä laajuudessa arvioitu, oliko ehto markkinatapahtumista huolimatta vielä tarpeellinen alkuperäisessä muodossaan.
37. Päätöksen mukaan arvioitaessa markkinaolosuhteissa mahdollisesti tapahtunutta olennaista muutosta tai muuta painavaa syytä, on tarkasteltava ehtomuutoshakemuksen tueksi esitettyjä perusteita suhteessa niihin perusteisiin, jotka viraston yrityskauppapäätöksen mukaan ovat olleet syynä ehtojen

⁵ Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 9.9.2005, taltio 2264, dnro 1011/2/03.

asettamiselle. KHO:n mukaan vallitsevia markkinaolosuhteita verrataan siten ehtojen asettamisen aikaisiin olosuhteisiin.

8.3 KKV:n arvio

38. KKV:n näkemyksen mukaan markkinaolosuhteissa on tapahtumassa sellainen kilpailulain tarkoittama olennainen muutos, jonka perusteella ehtoja voidaan lieventää, koska Mehiläinen on aloittamassa sairaalapalvelujen tarjoamisen uusissa tiloissaan. Mehiläisen antaman tiedon mukaan se on irtisanonut vuokrasopimuksensa nykyisissä tiloissaan niin, että sopimus päättyy 31.8.2015, joten Mehiläinen aloittaa sekä vastaanottotoiminnan että sairaalatoiminnan uusissa tiloissaan elokuussa 2015. KKV:n arvion mukaan se, että uuden sairaalatoiminnan perustaminen on mahdollista lähitulevaisuudessa, on riittävää turvaamaan kilpailuolosuhteet ja siten Oulun seudun sairaalapalvelujen asiakkaiden aseman.
39. Yrityskauppatutkinnan aikana vuonna 2011 markkinaosapuolten selvityksissä esitettiin, että alalle tulo uusia sairaalapalveluja käynnistämällä ei ylipäänsä ollut mahdollista Oulun seudulla, ja siksi yrityskauppapäätöksessä Terveystalolle määrättiin noudatettavaksi Sairaala Botniaa koskevat ehdot turvaamaan sairaalapalvelujen kilpailua. Koska Kilpailuvirasto kuitenkin arvioi sairaalapalvelujen tarjoamisen aloittamisen olevan riittävä tekijä poistamaan yrityskaupasta aiheutuvan kilpailuhaitan, Kilpailuvirasto totesi päätöksessään, että Sairaala Botniaa koskevat ehdot päättyvät kokonaan, jos Mehiläinen aloittaa sairaalapalvelujen tarjoamisen. Näin ollen kaikki Sairaala Botniaa koskevat ehdot päättyvät joka tapauksessa näillä näkymin elokuussa 2015. Ehdon lieventäminen koskee siten enimmilläänkin noin viittä kuukautta.
40. KKV:n näkemyksen mukaan Sairaala Botnian toimitilojen siirtäminen alle kilometrin päähän sen nykyisistä toimitiloista vaikuttaa hyvin pieneltä lievennykseltä ehtokokonaisuuden kannalta. KKV:n selvitysten perusteella valtaosa niistä Mehiläisen lääkäreistä, jotka pitävät vastaanottoa Mehiläisen tiloissa ja suorittavat leikkauksia Sairaala Botniassa, suorittavat leikkauksia jo tälläkin hetkellä myös Terveystalon Oulun tiloissa. Mehiläisen antaman tiedon mukaan ainoastaan kaksi Mehiläisen lääkäriä ei jo tällä hetkellä suorita leikkauksia Terveystalon Oulun tiloissa. Tällä perusteella Mehiläisen vaatimus siitä, että lääkäreiden vastaanottotilojen ja Sairaala Botnian leikkaussalien pitäisi olla samassa rakennuksessa, vaikuttaa KKV:n näkemyksen mukaan perusteettomalta. Lisäksi koska Mehiläinen on itsekin muuttamassa vastaanottotilansa muutamien kuukausien sisällä siitä rakennuksesta, jossa Sairaala Botnia nyt toimii, Mehiläisen esittämä tarve samassa rakennuksessa toimimisesta poistuu joka tapauksessa Mehiläisen omasta valinnasta johtuen.
41. Terveystalon antaman selvityksen perusteella Sairaala Botnian toimitilat vaihtuvat muutoksen myötä tämänhetkisiä tiloja monipuolisempiin ja nykyaikaisempiin tiloihin, joten muutoksen voidaan arvioida tehostavan Sairaala

Botnian toimintaa. KKV:n arvion mukaan tämä osaltaan turvaa ehtojen tehokasta toteutumista myös jatkossa, koska ehtojen tarkoituksena on taata Mehiläiselle ja siellä vastaanottoa pitävälle lääkäreille sairaalapalvelujen tarjonnassa vastaavat toimintaedellytykset kuin ennen yrityskaupan toteuttamista.

42. Jos Mehiläinen ei jostain syystä käynnistäkään sairaalatoimintaa uusissa tiloissaan, on Mehiläisen lääkäreiden mahdollista suorittaa leikkauksia Sairaala Botniassa jatkossakin. Yrityskaupan Sairaala Botniaa koskevien ehtojen periaatteet pysyvät täysin muuttumattomina. Lisäksi jos Mehiläinen ei aloitakaan sairaalatoimintaa itse omissa uusissa tiloissaan, tulee jatkossa sen uusista vastaanottotiloista olemaan lyhyempi matka Terveystalon tiloissa toimivaan Sairaala Botniaan kuin Sairaala Botnian nykyisiin tiloihin. Mehiläisen lääkärit voivat siinä tilanteessa pitää vastaanottoa Mehiläisen uusissa tiloissa ja suorittaa leikkauksia lähellä sijaitsevassa Sairaala Botniassa.
43. KKV:n arvion mukaan Terveystalon esittämä Sairaala Botnian huono taloudellinen tilanne on tässä tapauksessa kilpailulaissa tarkoitettu muu painava syy, jonka perusteella osaltaan ehtoja voidaan lieventää. Terveystalon mukaan Sairaala Botnian taloudellisen tilanteen parantamiseksi on tehtävä toimenpiteitä riippumatta siitä, aukeaako Oulussa uutta sairaalatoimintaa, koska Sairaala Botnian toiminta on tällä hetkellä uhattuna taloudellisen tilanteen vuoksi. Muutto Terveystalon Oulun toimitiloihin on olennaista Sairaala Botnian toiminnan turvaamiseksi.

8.4 Johtopäätös

44. KKV:n arvion mukaan yrityskauppapäätöksen Sairaala Botniaa koskevia ehtoja voidaan lieventää niin, että *ehdoissa määrättyjä periaatteita voidaan noudattaa paitsi Sairaala Botnian nykyisissä tiloissa myös muissa sitoumukset täyttävissä tiloissa Oulussa.*
45. KKV katsoo, että ehdon lievennys voidaan toteuttaa seuraavasti lisäämällä ehtoon Sairaala Botniaa koskeva täsmennys alaviitteeseen: "Terveystalo sitoutuu yrityskaupan jälkeen noudattamaan seuraavia periaatteita Sairaala Botnia Oy:n⁶ toiminnassa."

9 Sovelletut säännökset

46. Kilpailulain (948/2011) 30 §

10 Muutoksenhaku

47. Kilpailu- ja kuluttajaviraston tässä asiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta markkinaoikeudelta kilpailulain 44 §:n mukaan siten kuin hallinto-

⁶ Ehdoissa määrättyjä periaatteita voidaan noudattaa paitsi Sairaala Botnian nykyisissä tiloissa myös muissa sitoumukset täyttävissä tiloissa Oulussa.

lainkäyttölaisissa (586/1996) säädetään. Valitusosoitus on päätöksen liitteenä.

11 Lisätiedot

48. Lisätietoja päätöksestä antaa erikoistutkija Hanna Kaiponen, puhelin 029 505 3620, sähköposti etunimi.sukunimi@kkv.fi.

Pääjohtaja Juhani Jokinen

Erikoistutkija Hanna Kaiponen